

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยได้สรุปผล อภิปรายผลและข้อเสนอแนะตามลำดับขั้นตอนดังต่อไปนี้

วัตถุประสงค์การวิจัย

สรุปผลการวิจัย

อภิปรายผล

ข้อเสนอแนะ

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้กิจกรรมด้วยกระบวนการเรียนรู้แบบร่วมมือ เรื่อง ระบบและวิธีการของสหกรณ์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80
2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยกระบวนการเรียนรู้แบบร่วมมือ เรื่อง ระบบและวิธีการของสหกรณ์
3. เพื่อศึกษาระดับความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่มีต่อการเรียนรู้กิจกรรมด้วยกระบวนการเรียนรู้แบบร่วมมือ เรื่อง ระบบและวิธีการของสหกรณ์

สรุปผลการวิจัย

จากผลการวิจัยเรื่อง การพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้โดยเน้นกระบวนการเรียนรู้แบบร่วมมือ เรื่อง ระบบและวิธีการของสหกรณ์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนกุศหว้าวิทยา สรุปได้ตามวัตถุประสงค์ใน 3 ประเด็นตามลำดับ ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์ประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนรู้โดยเน้นกระบวนการเรียนรู้แบบร่วมมือ เรื่อง ระบบและวิธีการของสหกรณ์ พบว่า แผนการจัดการเรียนรู้โดยเน้นกระบวนการเรียนรู้แบบร่วมมือ เรื่อง ระบบและวิธีการของสหกรณ์ ที่ผู้วิจัยพัฒนานั้น มีประสิทธิภาพ E_1/E_2 เท่ากับ 91.23/90.49 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้คือ 80/80

2. ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่เรียนด้วยแผนการจัดการเรียนรู้โดยเน้นกระบวนการเรียนรู้แบบร่วมมือ เรื่อง ระบบและวิธีการของสหกรณ์ พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3. ผลการวิเคราะห์ความพึงพอใจของนักเรียนต่อกิจกรรมการเรียนรู้ตามแผนการจัดการเรียนรู้โดยเน้นกระบวนการเรียนรู้แบบร่วมมือ เรื่อง ระบบและวิธีการของสหกรณ์ พบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจโดยรวมในระดับมาก ($\bar{X} = 4.35$)

สรุป แผนการจัดการเรียนรู้โดยเน้นกระบวนการเรียนรู้แบบร่วมมือ เรื่อง ระบบและวิธีการของสหกรณ์ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์ โดยทำให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงขึ้นกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และนักเรียนมีความพึงพอใจต่อการเรียนรู้กิจกรรมกลุ่มด้วยกระบวนการเรียนรู้แบบร่วมมือ โดยรวมในระดับมาก

อภิปรายผล

การศึกษาวิจัยแผนการจัดการเรียนรู้โดยเน้นกระบวนการเรียนรู้แบบร่วมมือ เรื่อง ระบบและวิธีการของสหกรณ์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้น สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1. แผนการจัดการเรียนรู้โดยเน้นกระบวนการเรียนรู้แบบร่วมมือ เรื่อง ระบบและวิธีการของสหกรณ์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีประสิทธิภาพเท่ากับ 91.23/90.49 สูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้ คือ 80/80 ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการสร้างและพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้โดยเน้นกระบวนการเรียนรู้แบบร่วมมือ เรื่อง ระบบและวิธีการของสหกรณ์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เป็นไปตามขั้นตอนของการดำเนินการพัฒนา ตั้งแต่เริ่มจากการศึกษาความมุ่งหมายของหลักสูตร ปรึกษาผู้เชี่ยวชาญ และดำเนินการผลิต จนถึงปรับปรุงแก้ไขขั้นตอนสุดท้ายของ

แผนการจัดการเรียนรู้ ที่สามารถทำให้เห็นเป็นรูปธรรมมากกว่าการสอนปกติ ทั้งยังทำให้นักเรียนเกิดทักษะการเรียนรู้ได้ดียิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พิพัฒน์ สอนพัลละ (2545 : 75-77) ได้ศึกษาพัฒนากิจกรรมการเรียนการสอนการแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้รูปแบบการสอนแบบร่วมมือกันเรียนรู้ พบว่า รูปแบบการสอนมีประสิทธิภาพ 77.14/76.48 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้ 80/80 และรุ่งทิwa ควรรชม (2546 : 114-115) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการสอนคณิตศาสตร์ที่เน้นการเรียนแบบกลุ่มร่วมมือกันเรียนรู้ กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 พบว่า รูปแบบการสอนมีประสิทธิภาพ 90.92/88.69 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ 80/80

1.1 แผนการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ได้ผ่านกระบวนการและขั้นตอนในการจัดทำอย่างเป็นระบบตามวิธีการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ โดยศึกษาจากหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 คู่มือการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม วิธีการเรียนรู้แบบร่วมมือ เนื้อหาเกี่ยวกับระบบและวิธีการของสหกรณ์ เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแผนการจัดทำให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้อย่างเป็นขั้นตอนตามรูปแบบของกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือ นักเรียนจึงมีความรู้ความเข้าใจตรงกับจุดประสงค์การเรียนรู้ที่ตั้งไว้ อีกทั้งแผนการจัดยังได้ผ่านการตรวจแก้ไขข้อบกพร่องตามข้อเสนอแนะจากอาจารย์ที่ปรึกษา การประเมินความถูกต้องและความเหมาะสมจากผู้เชี่ยวชาญ รวมทั้งผ่านการทดลองใช้เพื่อปรับปรุงแก้ไขก่อนนำไปสอนจริง ตามแผนการจัดการเรียนรู้ จึงส่งผลให้แผนการจัดการเรียนรู้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้

1.2 เนื้อหาระบบและวิธีการของสหกรณ์ มีความเหมาะสมกับระดับชั้นของนักเรียนเนื่องจากเรื่อง ระบบและวิธีการของสหกรณ์ ของท้องถิ่นเป็นเรื่องใกล้ตัว เนื้อหา มีความสัมพันธ์กับการดำเนินชีวิตประจำวัน นักเรียนสามารถนำประสบการณ์ในชีวิตมาประกอบกันกับกระบวนการเรียนรู้ได้อย่างดีและผลจากการเรียนรู้อย่างสามารถนำไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการตัดสินใจ ในการกระทำที่เกี่ยวกับสหกรณ์ได้ดียิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับ มาตรฐานการเรียนรู้ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 และหลักสูตรแกนกลาง พุทธศักราช 2551 ที่ให้ผู้เรียนเห็นคุณค่าความสำคัญของระบบและ

วิธีการของสหกรณ์ รูปแบบประชาธิปไตย การทำงานร่วมกัน เพื่อจุดประสงค์และแนวทางเดียวกันของสมาชิกที่ร่วมกิจกรรมดำเนินการเกิดเจตคติที่ดี ด้านการทำงานของรูปแบบระบบ และวิธีการของสหกรณ์ (กรมวิชาการ, 2545 ก : 39) และสอดคล้องกับแนวทางการปฏิรูปการศึกษาของคณะกรรมการ การปฏิรูปการเรียนรู้สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2536 : 29) ที่กล่าวว่า การเรียนรู้ที่จะต้องส่งเสริมให้มีมากขึ้น การเรียนการสอนที่ให้นักเรียนได้พบเห็นสิ่งที่เรียนจริงทำให้นักเรียนมีความเข้าใจในเรื่องที่เรียนได้ง่าย

1.3 การเรียนรู้แบบร่วมมือ นักเรียนได้ร่วมมือกันศึกษาค้นคว้าตามขั้นตอนและกระบวนการ ได้แก่ การเตรียมให้นักเรียนให้พร้อมก่อนเรียนโดยการสนทนาศึกษารูปภาพและจากสหกรณ์โดยตรง จากนั้นนักเรียนจะร่วมกันวางแผนการเรียนรู้ และมอบหมายงานให้สมาชิกในกลุ่มทุกคนได้มีส่วนร่วมในความสำเร็จของกลุ่ม สอดคล้องกับแนวคิดการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญที่ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ในเนื้อหาที่มีความสำคัญ และมีความหมาย สามารถนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์กับการเรียนรู้ และชีวิตประจำวันได้ ผู้เรียนมีบทบาทในการรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของตนเอง มีสัมพันธ์ภาพที่ดีระหว่างผู้เรียนและมีโอกาสประเมินตนเอง โดยครูผู้สอนเป็นผู้อำนวยความสะดวกและเป็นแหล่งเรียนรู้ (วิadhanพร ระวังทุกข์, 2542 : 6) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือครั้งนี้นักเรียนเป็นผู้ลงมือศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง จึงเป็นการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ที่ทำให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจได้ดียิ่งขึ้น สอดคล้องกับปรัชญาการศึกษา ของดิวอี้ (Dewey) ที่ว่าการเรียนรู้จะเกิดขึ้นเมื่อผู้เรียนจะได้ เป็นผู้ลงกระทำ (สุรางค์ โค้วตระกูล, 2545 : 203) และในการวิจัยครั้งนี้ นักเรียนจะได้ศึกษาจากเอกสารความรู้ รูปภาพ จนเกิดการเรียนและมีความรู้ความเข้าใจในเนื้อหา ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีการเรียนรู้แบบร่วมมือและความหมายของ ออซูเบล (Ausubel) ที่ว่าการเรียนรู้ประกอบด้วย 2 กระบวนการ คือ การสร้างมโนคติ กับการดูซึมมโนคติ สำหรับเด็กวัยเรียน จะเรียนมโนคติด้วยการดูซึม คือ มีวิถีทางสมองพอที่จะสัมพันธ์คำจำกัดความเข้ากับ โครงสร้างความรู้ของตนเองได้ (วรรณทิพา รอดแรงคำ, 2540 : 9) นอกจากนี้กิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือมีการตรวจสอบความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาโดยการตอบคำถามตนเองในกลุ่ม และการรายงานสรุปความรู้ความเข้าใจร่วมกัน ในชั้นเรียน ทำให้นักเรียนมีความเข้าใจ

เนื้อหาที่ถูกต้อง อีกทั้งในขั้นตอนสุดท้ายของกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือมีการทดลองระหว่างเรียนเป็นการทบทวนความรู้ ความเข้าใจในเนื้อหาอีกครั้ง ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ เสรี ภูนอก (2542 : 55) ที่พบว่า นักเรียนที่สอนด้วยวิธีการเรียนรู้แบบร่วมมือ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต สูงกว่านักเรียนที่เรียนด้วยวิธีการสอนแบบปกติ และสอดคล้องกับผลการศึกษาของ พรชัย จันทไทย (2545 : บทคัดย่อ) ว่านักเรียนที่เรียนโดยแบ่งกลุ่มตามสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง การแยกตัวประกอบของพหุนามสูง กว่านักเรียนที่เรียน โดยใช้กิจกรรมตามคู่มือครู ของ ศสวท. จะเห็นได้ว่ากิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือล้วนแต่ส่งผลให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในวิชาต่าง ๆ เพิ่มมากขึ้น

2. การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่เรียนด้วยแผนการจัดการเรียนรู้โดยเน้นกระบวนการเรียนรู้แบบร่วมมือ เรื่อง ระบบและวิธีการของสหกรณ์ เมื่อนำคะแนนการทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียนมาเปรียบเทียบ พบว่า คะแนนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แสดงให้เห็นว่าเมื่อนักเรียนผ่านกิจกรรมการเรียนรู้ตามแผนการจัดการเรียนรู้ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจะสูงขึ้น ทั้งนี้อาจเนื่องจากแผนการจัดการเรียนรู้เน้นกระบวนการเรียนรู้แบบร่วมมือ เป็นกิจกรรมกลุ่มที่กระตุ้นความสนใจ เนื่องจากมีทั้งนักเรียนเก่ง ปานกลาง อ่อน เป็นสมาชิกในกลุ่มเกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน สอดคล้องกับแนวคิดของจันทรา ดันติพงษ์สารักษ์ (2543 : 37) ที่กล่าวว่า การจัดการเรียนแบบร่วมมือกันเรียนรู้มีข้อดีคือ ช่วยยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน และสอดคล้องกับผลการวิจัยของสุภาพร วัฒนเสถียร (2546 : 102-104) ที่พบว่า การพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเพื่อพัฒนาทักษะการอ่านภาษาอังกฤษปรากฏว่านักเรียนมีการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงขึ้นกว่าก่อนเรียน

2.1 กิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือ แบ่งกลุ่มนักเรียนออกเป็นกลุ่มเล็ก ๆ สมาชิกในกลุ่มมีความสามารถทางการเรียนสูง ปานกลาง และต่ำ โดยใช้นักเรียนร่วมกันรับผิดชอบศึกษาค้นคว้าและมีการตรวจสอบความถูกต้องร่วมกันในกลุ่ม สมาชิกกลุ่ม

มีการช่วยเหลือกัน นักเรียนที่เก่งได้ทบทวนความรู้ นักเรียนที่เรียนอ่อนได้รับความช่วยเหลือจากเพื่อนในกลุ่ม ซึ่งมีวัยเดียวกันมีความเข้าใจในภาษาที่ใกล้เคียงกัน ทำให้เด็กไม่รู้สึกลอายหรือมีความกดดันต่อการเรียนรู้ ซึ่งสอดคล้องกับข้อสรุปของ จันทรา ดันติพงสานูร์กษ์ ที่กล่าวถึงประโยชน์และความสำคัญของการเรียนรู้แบบร่วมมือว่า มีข้อดีหลายประการ คือ ช่วยพัฒนาความเชื่อมั่น ความคิด ขระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน และยังช่วยส่งเสริมบรรยากาศในการเรียน การทำงานร่วมกัน ทำให้นักเรียนมีวิสัยทัศน์หรือมุมมองและการปรับตัวในสังคมดีขึ้น (จันทรา ดันติพงสานูร์กษ์, 2543 : 37- 38) นอกจากนี้ยังมีงานวิจัยหลายเรื่องที่ยังบอกคุณลักษณะและประสิทธิภาพของการเรียนรู้แบบร่วมมือดังเช่น ผลการศึกษาของ ปัทมาศรชาว (2540 : บทคัดย่อ) ที่ศึกษาพบว่า นักศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สูง ปานกลาง และต่ำ ที่เรียนด้วยวิธีเรียนแบบร่วมมือ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์สูงกว่านักศึกษาที่เรียนด้วยวิธีการเรียนแบบปกติ ในระดับความสามารถเดียวกันอย่าง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และสอดคล้องกับผลการศึกษา ของ สุพัตรา ศิริรักษ์ (2540 : บทคัดย่อ) ที่พบว่า นักเรียนที่เรียนด้วย วิธีสอนแบบร่วมมือกับวิธีสอนแบบวิธีทางวิทยาศาสตร์มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นักเรียนที่มีระดับความสามารถสูง ปานกลาง และต่ำระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้ง 3 กลุ่ม

2.2 การเรียนรู้แบบร่วมมือกันมีการทดลองเก็บคะแนนเป็นรายบุคคลและรายกลุ่ม โดยให้นักเรียนรู้ผลการเรียนรู้ทันที เป็นการเสริมแรงทางบวกที่มีผลทำให้นักเรียนในกลุ่มมีความกระตือรือร้น และช่วยเหลือกันมากขึ้นเพื่อให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สูงขึ้น สอดคล้องกับจิตวิทยาการเรียนการสอนเกี่ยวกับการหลักการสร้างแรงจูงใจในการเรียนว่าการทดสอบบ่อยครั้ง คะแนนจากการสอบจะเป็นสิ่งจูงใจที่มีความหมายต่อนักเรียน อย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ ทำให้นักเรียนตื่นตัวในการเรียน สนใจ เอาใจใส่จริงจังมากยิ่งขึ้นและส่งผลดีต่อการเรียนของนักเรียนด้วย (อารี พันธุ์ณี, 2542 : 199) และสอดคล้องกับผลการศึกษา ของสมหมาย บุญทองโท (2540 : 68) ที่ศึกษาพบว่า นักเรียนที่เรียน โดยใช้วิธี

การสอนแบบร่วมมือกันมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง เศษส่วนสูงกว่านักเรียนที่เรียนด้วยวิธีสอนตามปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3. ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนรู้กิจกรรมกลุ่มด้วยกระบวนการเรียนรู้แบบร่วมมือ เรื่อง ระบบและวิธีการของสหกรณ์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 นักเรียนมีความพึงพอใจโดยรวมในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.35 ทั้งนี้เนื่องจากแผนการจัดการเรียนรู้โดยกิจกรรมกลุ่ม เป็นตัวกลางที่ช่วยให้การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ระหว่างผู้สอนกับนักเรียนดำเนินไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทำให้เข้าใจเนื้อหาและผลการเรียนรู้ที่คาดหวังที่ผู้สอนตั้งไว้ นักเรียนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เปิดโอกาสให้นักเรียนได้ซักถาม - ตอบ อภิปราย และรายงานอย่างทั่วถึง นักเรียนได้ทราบคะแนนจากผลงานของนักเรียน รวมทั้งการเสริมแรงด้วยการกล่าวชมเมื่อนักเรียนทำกิจกรรมอย่างตั้งใจ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ จุฑารัตน์ สุจินพรหม (2546 : 108) พบว่า นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ดีขึ้นและช่วยให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ร่วมกัน มีปฏิสัมพันธ์กันมีการช่วยเหลือซึ่งกันและกันในการเรียน โดยมีครูเป็นผู้ให้คำแนะนำปรึกษาในการเรียนและการทำกิจกรรมต่าง ๆ ทำให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ที่ดีและมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ดีขึ้นด้วย

ข้อเสนอแนะ

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

จากการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะที่จะเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาต่อไป ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะสำหรับครูผู้สอน

การจัดการเรียนรู้โดยเน้นกระบวนการเรียนรู้แบบร่วมมือ สามารถทำให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้นและมีเจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้ นักเรียนได้เรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติกิจกรรม และสร้างสรรค์ผลงานร่วมกับกลุ่ม ทำให้บรรยากาศในการเรียนไม่ตึงเครียด มีการช่วยเหลือและแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเพื่อน ๆ ในกลุ่ม นักเรียนได้เรียนรู้กระบวนการทำงาน สามารถอภิปราย แสดงความคิดเห็น นำเสนอผลงาน และร่วมมือกัน

แก้ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นขณะปฏิบัติกิจกรรมได้ อีกทั้งสามารถสร้างองค์ความรู้จากการร่วมปฏิบัติกิจกรรมและการสร้างสรรค์ผลงานได้ ดังนั้นผู้วิจัยจึงให้ข้อเสนอแนะสำหรับครูผู้สอนดังต่อไปนี้

1.1 ครูผู้สอนควรนำแผนการจัดการเรียนรู้กิจกรรมกลุ่มด้วยกระบวนการเรียนรู้แบบร่วมมือ เรื่อง ระบบและวิธีการของสหกรณ์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ไปใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เพราะเป็นแผนการจัดการเรียนรู้ที่ผ่านการทดลองประสิทธิภาพแล้ว

1.2 ในครั้งนี้ไม่เหมาะสำหรับนักเรียนกลุ่มอ่อนเป็นอย่างมากเนื่องจากเนื้อหาบางส่วนยากเกินไปสำหรับนักเรียนกลุ่มนี้ และการฝึกปฏิบัติครูผู้สอนให้เวลาน้อยเกินไป นอกจากนี้ผู้สอนควรมีการอธิบายซ้ำอีกครั้งตอนท้ายชั่วโมงเพื่อเป็นการย้ำให้นักเรียนเข้าใจในเนื้อหามากขึ้น และควรมีการฝึกปฏิบัติอย่างต่อเนื่องทุกวัน

1.3 ควรมีการเอาใจใส่นักเรียนที่เรียนอ่อนอย่างใกล้ชิด และให้การเสริมแรงด้วยคำชมหรือให้รางวัล ซึ่งจะเป็นการกระตุ้นให้นักเรียนเกิดแรงจูงใจในการเรียนได้เป็นอย่างดี

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาในครั้งต่อไป

เนื่องจากระหว่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยเน้นกระบวนการเรียนรู้แบบร่วมมือ เป็นการจัดให้ผู้เรียนได้ศึกษาและทำกิจกรรมร่วมกันเป็นกลุ่ม โดยที่นักเรียนแต่ละกลุ่มร่วมกันทำกิจกรรม หรือศึกษาหาความรู้ มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและปรึกษากันในกลุ่ม ทำให้พัฒนาการในการเรียนรู้ของนักเรียนสูงขึ้น ดังนั้นผู้วิจัย

2.1 ควรมีการศึกษาถึงสื่อนวัตกรรมใหม่ ๆ หรือปัจจัยอื่น ๆ ที่มีผลต่อการพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาของนักเรียน เพื่อให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพมากขึ้น

2.2 ควรมีการศึกษาผลของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในตัวแปรอื่น ๆ เช่น ความคงทนของความรู้ ความคิดสร้างสรรค์ ระบบการคิด แรงจูงใจไปผลสัมฤทธิ์ในการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ในระดับชั้นต่าง ๆ